

Cserépfalui Mész-hegy kaptárköve természeti emlék kezelési terve

A) A TERMÉSZETVÉDELMI KEZELÉSI TERVET MEGALAPOZÓ DOKUMENTÁCIÓ

1. Általános adatok

1.1. A tervezési terület azonosító adatai

a) Közigazgatási elhelyezkedése:

Vármegye: Borsod-Abaúj-Zemplén vármegye

Település: Cserépfalu

Cserépfalu 055a helyrajzi számú ingatlanból 2424 m², azaz 0,2424 ha a

EOV X	EOV Y
761981	291868
762029	291868
762029	291818
761977	291820

EOV koordinátájú töréspontokkal körülhatárolt terület.

A terület védettségi kategóriája: **nemzeti park**

Védett terület neve: **Bükk Nemzeti Park**

Törzskönyvi száma: **138/NP/76**

Védetté nyilvánító jogszabály: **a Bükk Nemzeti Park védettségének fenntartásáról szóló 126/2007. (XII. 27.) KvVM rendelet**

b) A védelemre tervezett természeti területtel működési területe szerint érintett nemzeti park igazgatóság: **Bükk Nemzeti Park Igazgatóság**

c) Tervezési területen illetékes természetvédelmi hatóság: **Borsod-Abaúj-Zemplén Vármegyei Kormányhivatal Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Hulladékgazdálkodási Főosztály Természetvédelmi Osztály**

d) Tervezési területtel átfedő, európai közösségi jelentőségű, vagy nemzetközi egyezmény hatálya alá tartozó terület megnevezése és sorszáma: **Bükk-hegység és peremterületei különleges madárvédelmi terület (HUBN10003)**

1.2. A tervezési terület természetvédelmi rendeltetése

A földtudományi (geológiai és geomorfológiai), valamint kultúrtörténeti (régészeti) értéket hordozó kaptárkő fennmaradásának biztosítása.

A kaptárkő környezetében található védett növény- és állatfajok, életközösségek megőrzése, életfeltételeik zavartalanságának és fennmaradásának biztosítása.

A kultúrtörténeti és természeti értékek feltárását, megismerését, megőrzését szolgáló kutatási tevékenységek feltételeinek biztosítása.

A terület ismeretterjesztési, oktatási és környezeti nevelési célokat szolgáló bemutatása, a szemléletformálást, a környezettudatos magatartást szolgáló oktatási, nevelési, bemutatási feltételek fejlesztése.

1.3. Ingatlan-nyilvántartási adatok

Település neve	Hrsz/alrészlet	Kiterjedés (ha)	Művelési ág	Tulajdonos, tulajdonosi csoport	Vagyonkezelő
Cserépfalu	055a*	65,4075	erdő	állami- és magántulajdon	Bükk Nemzeti Park Igazgatóság

* - a tervezési terület csak részben érinti az ingatlant

1.4. A tervezési területre vonatkozó egyéb hatályos előírások

Településrendezési terv:

Cserépfalu község hatályos szabályozási terve szerint a terület *védelmi erdők területe* (Ev) övezetbe tartozik. A *védelmi rendeltetésű erdők* övezetre Cserépfalu Községi Önkormányzat Képviselő-testületének Cserépfalu község helyi építési szabályzatáról szóló 5/2003. (IV. 15.) önkormányzati rendelete az alábbi szabályozást tartalmazza:

Erdőterületek E Általános előírások

34. §

1. A legmagasabb szintű jogszabály Az erdőről és az erdő védelméről szóló törvény 1996. évi XIV. tv.

1. A község igazgatási területén az OTÉK 6. § (3) és 28. § alapján az erdőterületek övezetekre való bontása a településrendezési terv területfelhasználásra vonatkozó meghatározásai alapján

E1 védelmi célú erdő

E2 gazdasági célú erdő

E3 természetvédelmi célú erdő

övezetek kerültek megkülönböztetésre.

E-1 övezet **Védelmi rendeltetésű erdők**

35. §

1. Telepítésük szükség szerint a környezetre ártalmas bűzös üzemek védőtávolságának csökkentése, a lakóterületek védelme érdekében történik.

1. Területükön építmények nem helyezhetők el. (3)

Erdőterv:

A kaptárkő a Felsőtárkányi erdőtervezési körzet Cserépfalu 70/B és 70/C erdőrésztét érinti. Az erdőrésztetekben az erdő elsődleges rendeltetése természetvédelmi, ezen kívül talajvédelmi és Natura 2000 rendeltetésük van. A faállomány típusa a 70/B erdőrésztetben molyhos tölgyes-cseres, a 70/C erdőrésztetben kocsánytalan tölgyes-cseres. Természetességi állapot szerint mindkettő származékertő. Mindkét erdőrésztet esetében az Egerertő Zrt. az erdőgazdálkottó. A kővetkező tervezés éve 2026.

Vadgazdálkottási űzemtervek

A tervezési terület a 13/2016. (III. 2.) FM rendelet alapján az Északi hegy- és dombvidéki Vadgazdálkottási Tájon belül a 203. sorszámú Bükki vadgazdálkottási tájegységbe esik. A tágabb térség vadállományának jellemzőit, a vadállomány-szabályozásának irányelveit, a fenntartandó vadlétszámra vonatkozó irányelveket, illetve a természet- és tájvédelmi szempontokat rögzítő tájegységi vadgazdálkottási terv elérhető: <http://www.ova.info.hu/ujvgtajak.html>.

A terv az Északi hegy- és dombvidéki Vadgazdálkottási Táj vadgazdálkottási tájegységeinek vadgazdálkottási tervéről szóló 14/2018. (VII. 3.) AM rendelettel került kihirdetésre. A vadgazdálkottási űzemtervek 2037. február 28-áig érvényesek, és a Borsod-Abaűj-Zemplén Vármegyei Kormányhivatal Agrárűgyi Főosztály Földművelésűgyi Osztályán érhetők el. A 700750 kódszámú vadászterület vadászatra jogosultja az Egerertő Erdészeti Zrt.

2. A tervezési terület állapotának leírása

2.1. Környezeti elemek

A tervezési terület Cserépfalu telepűlésen, A Mész-hegy tetejétől ÉNy-i irányban, a Tűrbucka nevű domb felé néző oldalán lefutó gerinc felső harmadában helyezkedik el. A Mész-hegy tetején fás legelő terület el, egy bronzkori földvár maradványaival, az oldalakat zárt erdő borítja.

A fűlkéket tartalmazó szikla Bogácsi Dácit Lapillitufa Formáció lilás-vörös anyagából áll. A formáció uralkottóan összesűlt és nem összesűlt lapillitufa, kisebb mennyiségben tufa és tufabreccsa kőzetekből áll, amelyek főleg magmás, kisebb részt freatomagmás kitörésekhez kapcsolottó piroklaszt-árból és hullott vulkáni anyagból származó kőzetek. A Bűkkalja területén korábban Tari Dácittufa Formációként, illetve részben annak Bogácsi Ignimbrit Tagozataként szerepelt, azonban nem azonosítható a Tari Dácit Lapillitufa Formációba sorolt, badeni korú, dácitos összetételű piroklasztitokkal. (LUKÁCS RÉKA IN BABINSZKI ET AL. 2023). A formáció fő tömegét létrehozó vulkáni kitöréssorozat kőzeteinek kémiai összetétele (SiO₂ 70–65%), színe (szürke–vörös) és ásványtani összetétele (kvarc, plagioklász, biotit–plagioklász, piroxén, amfibol, biotit, ilmenit) alulról fölfelé fokozatosan mafikusabbá váló magmát jelez. Litoklasztként leggyakrabban andezit, kisebb mennyiségben dácit kőzeteket tartalmaz. Az alsó részen szürke, rózsaszínes szürke, nem összesűlt horzsakő tartalmú lapillitufa jellemző, majd vöröses, lilás színűvé válik a fekete fiammetartalmú ignimbritek alapanyaga. A formáció felső részén vegyes juvenilis törmelékeket tartalmazó (fekete és szürke salak, valamint fehér horzsakő), vöröses alapanyagú (piroklaszt-ár eredetű) lapillitufa, kisebb részt tufabreccsa jellemző. A formáció legfelső részén fehér–világosbarna színű, helyenként akkréciós lapilli tartalmú tufarétegek és áthalmozott vulkanoklasztitok telepűlnék. A formációt több vulkáni kitörés, kitöréssorozat hozta létre, a kitörési centrum a Bűkkaljától

délre valószínűsíthető; szárazföldi felhalmozódása ismert. A vöröses kőzetek paleomágneses tulajdonságaik alapján is jól megkülönböztethetők a fekü piroklasztitoktól (kb. 30°, óramutató járásával ellentétes elfordulás). (LUKÁCS RÉKA IN BABINSZKI ET AL. 2023).

Vastagság: felszínen átlagosan 30 m körüli, maximum 50–70 méter vastagságú a Bükkalján, követi a Tihaméri Formáció sávját, annak DK-i oldalán, általában DDK-i, 10–30° dőléssel. (LUKÁCS RÉKA IN BABINSZKI ET AL. 2023).

Kor: kárpáti. A régebbi K–Ar radiometrikus korokkal (17,5–16 M év) szemben a legújabb cirkon U–Pb kor - meghatározások alapján a fő tömeget alkotó kőzetek kora $16,846 \pm 0,059$ M év, illetve $16,8 \pm 0,3$ M év, a formáció felső részében megjelenő, áthalmozott üledékekkel tagolt tufa kora $16,7 \pm 0,3$ M év. Feltételezsen ide soroljuk a $16,2 \pm 0,3$ millió év cirkon U–Pb korú tufaréteget is. (LUKÁCS RÉKA IN BABINSZKI ET AL. 2023).

A kaptárkövek geomorfológiai megjelenését elsősorban a kitettség és az időjárási viszonyok határozzák meg. A kaptárköveket alkotó tufakőzet málékony, könnyen faragható, nem fagyálló, a szélsőséges időjárási viszonyoknak kevésbé ellenálló.

A tufafelszíneken általában barnaföldek alakultak ki, de – a fülkés sziklát is figyelembe véve – jelentős a kopások részaránya. A sziklát fedő kevésbé vastag, törmelékes talajokat a ranker és váztalajok közé sorolhatjuk. Az utóbbi 70-80 évben a talajosodási folyamatok felerősödtek.

A sziklák faragásának időszakában a talajtakaró valószínűleg kisebb kiterjedésű és vékonyabb lehetett. Erre a szomolyai Vén-hegy kaptárkőnél végzett régészeti kutatások világítanak rá, hiszen a néhol 0,8-1,0 m vastag talaj takarásából több fülke is előkerült, valamint a sziklák lábánál csatornákat, tálalakú mélyedéseket tártak fel.

2.2. Élettelen természeti értékek

A Bükkalját délkeleti irányból ÉK-DNy-i csapásban oligocén és miocén kőzetek, köztük a miocén vulkáni tufák, fedik. A neogén tektonizmus hatására a rétegsor ÉNy-DK-i irányú és erre merőleges törések mentén táblásan feldarabolódott, és DK-i irányba kibillent. ÉNy-DK-i irányú törések mentén felerősödött erózió a táblák között mély völgyeket vágott és meredek völgyoldalak alakultak, ahol – elsősorban a DNy-Ny-i kitettségű oldalakon a tufa erősebben összesült részei sziklavonulatok, tufakúpok, tufatornyok formájában kipreparálódtak. Ezek a képződmények adtak lehetőséget az elmúltkor emberének a fülkék faragására.

A Mész-hegy ÉNy felé néző oldalának felső harmada közelében, 305-315 m Bf szintek között, a völgyalj fölött 70 m relatív magasságban helyezkedik el az a kb. 3,4 méter széles és 1,8 méter magasságú szikla, amelynek falába faragták hajdanán a fülkéket. A szikla az EOV X: 762003, Y: 291842 koordinátákon található. A fülkék közös jellemzője, hogy míg alapjuk és oldaluk alsó fele egyértelműen azonosítható, az oldalak felső része és a felső boltív teljesen erodálódott, eltűnt. Az 1. fülke maradványa kb. 25 cm széles, 6 cm mély, míg a 2. és a 3. fülke maradványa kb. 35 cm széles és 8 cm mély. A fülkék hátoldala 25-35 cm magasságig kivehető. Ez a három fülke nagyjából egy magasságban helyezkedik el. A 4. fülke pusztult le a legnagyobb mértékben. Ennek maradványa a 2. felett található. Kb. 35 cm széles, 7 cm mély, a hátoldala gyakorlatilag teljesen lekopott. A sziklán más, mesterséges eredetű vésés nem figyelhető meg.

2.3. Biológiai jellemzők

A terület állatföldrajzi szempontból az *Ősmátra (Matricum)* faunakörzetbe, a *Börzsöny-Mátra-Bükk vonulat (Eumatricum)* faunajárásba tartozik. Növényföldrajzi besorolása szerint a *Pannoniai Flóratartomány (Pannonicum)* *Északi-középhegység (Matricum)* flóraidékének *Borsodi (Borsodense)* flórajárásához tartozik.

A völgyoldal tartósan erdő borított terület. A sekély termőrétegen a délies oldalakon tölgyesek, az északin gyertyános-tölgyesek terülnek el. A déli oldalon kisebb foltokban olykor fel is nyílik az erdő. A sekély talajú termőhelyre erdei fenyőt is telepítettek, illetve helyenként megjelenik a fehér akác is.

2.4. Táj- és kultúrtörténeti adottságok

A fülkés sziklákat a szomolyai lakosok nevezték kaptárköveknek, Eger környékén vakablakos köveknek, másutt köpüsköveknek, Ördögtoronynak, Nagybábaszéknek, Nyergesnek, Hegyeskönek, Kecskének, Ablakoskönek, Királyszékének, Kösárkánynak mondják azokat. Legismertebbé és legelterjedtebbé a kaptárkő elnevezés vált. Ezen a néven említik tanulmányaikban a kaptárkövek rejtélyének megoldásán fáradozó kutatók is: 1865-ben KUBINYI FERENC, 1885-ben és 1891-ben BARTALOS GYULA, 1939-ben KLEIN GÁSPÁR, a 60-as években SAÁD ANDOR, a 70-es évektől pedig MIHÁLY PÉTER.

A Királyszéke sziklát kettészelő Kutyaszorítóban lévő egyik fülke hátlapjába kettős halmon álló kettős kereszt van bevésve. Keletkezési ideje ismeretlen, minden bizonnyal a fülkefaragás időszakát követően keletkezett. BARTALOS GYULA leírásaiban már szerepel, tehát a befaragás ideje száz évnél többre tehető.

Legtöbb vitát a sziklaalakzatok oldalaiba vájt fülkék eredete, készítésük oka váltott ki. Az átlagosan 60 cm magas, 30 cm széles és 25-30 cm mély fülkék peremén - az épségben lévőknél még jól láthatóan - bemélyedő keret fut körbe, széleiken néhol lyukak is kivehetők. Ezek a nyomok arra utalnak, hogy a fülkéket lefedték, a fedlapot a lyukakba vert ékekkel rögzítették. A keretnyommal rendelkező fülkék elég rendszertelenül vannak elhelyezve a sziklafalakon, a nyílások rendkívüli formagazdagsága pedig megkövetelte, hogy mindegyikhez egyedi méretű és alakú fedelet készítsenek. A kaptárfülkék rendeltetésével kapcsolatban számos feltevés, elmélet született. E téma első alapos kutatója az egri történész-régész pap, BARTALOS GYULA szerint a kaptárkövek síremlékek voltak, s a fülkébe az elhunytak hamvait rejtő urnákat helyezték. A kőfülkék kifaragását eleinte a hun-magyarokhoz, később a keltákhoz illetve a szkítákhoz kötötte. KLEIN GÁSPÁR borsod megyei főlevéltáros a vakablakoknak bálványtartó, áldozat- bemutató rendeltetést valószínűsített, s azokat honfoglalás-kori emlékeknek tartotta. Már BARTALOS megemlítette – hangot adva kételyeinek – a ma leginkább ismert és elfogadott véleményt, miszerint a fülkében hajdan méhészkedtek: "A köznép, mely a pillanat hatása alatt okoskodik, a fülkékről kaptárköveknek mondja e sziklákat, szerinte ezek a régi ember méhese lettek volna, mintha kőben és árnyékos oldalon laktak a méhek." – írta 1891-ben az *Archaeologiai Értesítő* lapjain. A sziklaméhészeti rendeltetés legmeghatározóbb képviselője SAÁD ANDOR miskolci orvos volt, aki KÖREK JÓZSEF régésszel az 1960-as évek elején ásatásokat végzett Szomolyán az V. sziklavonulat kőfülkéjében. A régészeti feltárások során előkerült, 11-14. századból származó leletek azonban egyik feltevés igazolására sem szolgáltatott bizonyítékot.

Ennek ellenére mégis az a nézet vált elfogadottá és a közvélemény számára ismertté, hogy a kaptárkövek fülkéi a középkori erdei sziklaméhészet emlékei s a méhészetnek ezt a formáját vagy a honfoglaláskor magyarsághoz csatlakozott kabarok vagy egy Balkán-félszigetről idemenekült kicsiny népcsoport (agriánok) honosították meg. A kaptárkövek fülkéinek méhészkedésre történő felhasználásával kapcsolatban felmerül azonban néhány kétség! Elgondolkodtató a fülkék égtájak szerinti változatos elhelyezkedése éppúgy, mint a

talajszinthez közeli vagy éppen megközelíthetetlen helyre, sötét, hűvös sziklahasadékokba, vízmosások falába faragott fülkék jelenléte. De a keskeny és sekély, sőt előrebukó fülkék esetében is kizárható a méhtartás. A 11. századtól írásos adatok tanúskodnak a méhészet meglétéről, oklevelekben olvashatunk erdei méhészekről, méh vadászokról, de a sziklaméhészetről hallgatnak a források. A szájhagyományok pedig megoszlanak a kultikus és a gazdasági rendeltetés közt.

A fülkés szikláknak helyet adó hegyoldal Magyarország első katonai felmérése idején (1782-85) erdővel borított terület volt (arcanum.hu). Ez az állapot a mai napig fennáll. A Mész-tetőn egy közel kétszáz éves fás legelő terül el, amelyet napjainkban legeltetéssel és kaszálással tartanak fenn.

2.5. Oktatás, kutatás

A Bükkalja vulkanitjainak első részletes leírását SCHRÉTER ZOLTÁN (1913, 1943, 1952.) adja. Bükk-vidéket érintő földtani szintetizáló monográfiájában BALOGH KÁLMÁN (1964) a kainozóos vulkanoklasztitokat vázlatosan, főként Schréterre támaszkodva ismerteti. PANTÓ GÁBOR (1961, 1962, 1965) összefoglaló munkáiban csak érintőlegesen foglalkozik a területtel. A Kárpát-Pannon régió neogén vulkanitjainak újravizsgálata is kiterjed a területre (PÓKA ET AL., 1998, SZAKÁCS ET AL. 1998). PENTELÉNYI LÁSZLÓ (1996, 2002, 2005) adja a tervezési terület közetének legrészletesebb leírást. Legfrissebb vulkanológiai kutatások HARANGI SZABOLCS és LUKÁCS RÉKA nevéhez fűződnek (2009). A képződmény alapkőzetét Tari Dácit Lapillitufa Formáció Bogácsi Tagozatát legújabbán Bogácsi Dácit Lapillitufa Formáció néven különítik el (LUKÁCS RÉKA IN BABINSZKI ET AL. 2023).

A szomolyai Kaptár-völgy fülkéire hívta fel először a figyelmet KUBINYI FERENC geológus 1865-ben. A kaptárkövek első alapos kutatója BARTALOS GYULA tudós pap, aki az „emlékkövek”-ről 1885-ben és 1891-ben két tanulmányt jelentetett meg, lerakva ezzel a kaptárkő-kutatás alapjait. KLEIN GÁSPÁR borsod megyei főlevéltáros a vakablakoknak bálványtartó, áldozat- bemutató rendeltetést valószínűsített, s azokat honfoglalás-kori emlékeknek tartotta. KOLACSKOVSKY LAJOS az 1930-as években foglalkozott a kaptárkövekkel. A kőfülkék topográfiai feldolgozását SAÁD ANDOR miskolci orvos kezdte meg, aki KOREK JÓZSEF régésszel az 1960-as évek elején ásatásokat végzett Szomolyán az V. sziklavonulat kőfülkéjében. A régészeti feltárások során 36 db 14–15. századi kerámiatöredéket találtak. Eredményeik a Herman Ottó Múzeum Évkönyvében (1972.) jelentek meg. MIHÁLY PÉTER az 1970-es évektől az ország összes kaptárkő-lelőhelyét egységes módszerrel felmérte, és topográfiai eredményei a megyei múzeumi közlönyökben jelentek meg. 1979-ben rendszerezte az itt található 117 kaptárfülkét. A legújabb időkben BARÁZ CSABA (2000, 2002, 2007) szintetizáló műveiben igyekszik megfejteni a fülkés sziklák titkait.

Az élővilág értékeinek feltárása szempontjából a terület a 90-es évek közepéig „fehér foltnak” volt tekinthető. A térség botanikai és zoológiai kutatásai a Bükk hegységre koncentráálódtak. A terület botanikai értékeinek szisztematikus feldolgozása 1995-ben indult meg, kezdetben az értékes erdőssztyep maradványok tekintetében. A botanikai adatok egy része bekerült a Bükk hegység flóráját feldolgozó munkába (VOJTKÓ ANDRÁS, szerk.), másrészt PIFKÓ DÁNIEL és BARINA ZOLTÁN florisztikai cikkébe. A Bükki Nemzeti Parkra vonatkozó zoológiai monográfiában (MAHUNKA S. /szerk./) nem találunk adatokat a területről. A TÉKA program keretében 2011-ben jelent meg BARÁZ CSABA, KISS GÁBOR és HOLLÓ SÁNDOR által írt összefoglaló ismertető füzet a hazánk fülkés szikláiról Szakrális köemlékeink – Kaptárkövek Magyarországon címen.

A fülkés szikla több évtizede ismert, de az első védetté nyilvánítási körből kimaradt. A kaptárkő adatainak részletes dokumentálására végül 2025. október 29-én került sor a BNPI munkatársai részéről. MIHÁLY PÉTER és BARÁZ CSABA kaptárkő topográfiai kódrendszere alapján a lelőhely a B.5.b. jelölést kapta. A kódjelzések a magyarországi kaptárkő-lelőhelyek azonosítását segítik. A nagybetű a megye kezdőbetűjét, az arab szám a települést, a kisbetű a kaptárkő-lelőhelyet településen belül (a római szám a sziklát, az arab szám a fülkét) jelöli. A kaptárkőtől kb. 120 méterre halad el a Suba-lyuk tanösvény, amely többek között a legközelebbi kaptárkövet (Ördög-torony) is bemutatja.

2.6. Gazdálkodási jellemzők

A kaptárkő üzemtervezett erdőben, védett természeti területen helyezkedik el. Az erdő rendeltetése természetvédelmi célú. Intenzív gazdálkodásnak nincs benne nyoma.

2.7. Veszélyeztető tényezők

Az időjárási elemek a szabad, mállékony kőzetfelszínnek lepusztítását a morfológiai kitettségnek megfelelően a domboldalak délre néző oldalain képesek a legintenzívebben elvégezni. A kialakításukon túl e külső erők a kaptárkövek lassú megsemmisítésében is jelentős szerepet játszanak, a sziklafelszín aprózódása és mállása következtében. A környezetszennyeződés felerősödése miatt a tufa kőzetfajták mállása az utóbbi 30-40 évben jelentősen felgyorsult, ami a fülkés sziklák megőrzésének nem kedvez.

További veszélyeztető tényezőként kell figyelembe venni, hogy a fent leírt folyamatok hatására kialakult kopárok kedveznek az invazív növények terjedésének, melyek közül elsősorban a fehér akác (*Robinia pseudoacacia*) megjelenése okozza a legnagyobb károkat. Az időjárási elemek mellett az akác és egyéb fásszárú növényzet gyökérzetének feszítő ereje pusztítja leginkább a sziklákat. Az akác visszaszorítása, és a fülkés sziklák, sziklafelszínek fásszárú növényzettől való mentesítése a legfontosabb kezelési feladat.

A nem megfelelően végzett erdőgazdasági tevékenység (fadöntés, közelítés, készletezés, szállítás stb.) is veszélyeztetheti a meredek oldalon lévő, kis magasságú sziklát.

Előfordulhat felelőtlen emberi beavatkozás (vésés, faragás stb.) is, mely a sziklák vagy fülkék állapotát szintén kedvezőtlenül érinthetik. Ezen a helyszínen ennek az esélye alacsony, mert távol esik utaktól, ösvényektől.

B) RÉSZLETES TERMÉSZETVÉDELMI KEZELÉSI TERV

1. Természetvédelmi célkitűzések

1.1. A kaptárkövek megóvása, valamint környezetük természeti állapotának fenntartása, javítása.

1.2. A kaptárkövek és környezetük helyszíni kutatási lehetőségének biztosítása.

1.3. A kaptárkövek és környezetük örökségvédelmi célú bemutatási lehetőségének biztosítása.

2. Természetvédelmi stratégiák

- 2.1. A kaptárkövek fennmaradását, környezetük megóvását és az egyéb természetvédelmi célkitűzések elérését elősegítő tevékenységek támogatása.
- 2.2. A kaptárkövek és környezetük károsítását, megsemmisítését eredményező tevékenységek tiltása.
- 2.3. A területhasználat szabályozása a kaptárkövek károsodásának megakadályozása érdekében.
- 2.4. A területen folytatott gazdálkodási és egyéb emberi tevékenységek összhangjának biztosítása a természetvédelmi célkitűzésekkel, a terület rendeltetésével.
- 2.5. A terület kutatásának, látogatásának, bemutatásának szabályozása, e tevékenységek összhangjának biztosítása a természetvédelmi célkitűzésekkel.

3. Természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak

Település neve	Hrsz./al részlet	Kiterjedés (ha)	Művelési ág	Tulajdonos, tulajdonosi csoport	Vagyonkezelő	Művelési ághoz kötött természetvédelmi kezelési előírás kódja	Művelési ághoz nem köthető természetvédelmi kezelési előírás kódja
Cserépfalu	055a	65,4075	erdő	állami és magántulajdonos	Bükk Nemzeti Park Igazgatóság	3.2.1.	3.1.1., 3.1.2., 3.1.3., 3.1.4., 3.1.5., 3.1.6.

3.1. Művelési ághoz nem köthető természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak

3.1.1. Földtani, felszínalakítási természeti értékek, barlangok védelme

3.1.1.1. A területen a felszín átalakítása, vagy az azzal járó bármilyen tevékenység kizárólag az 1. pontban meghatározott természetvédelmi célkitűzések elérése érdekében, a működési területével érintett, a természetvédelmi kezelésért felelős nemzeti park igazgatóság (a továbbiakban: igazgatóság) munkatársának jelenlétében végezhető.

3.1.1.2. A 3.1.1.1. pontban foglaltak érvényesítése érdekében a felszín átalakítására irányuló, vagy az azzal járó bármilyen tevékenység megkezdése előtt 5 nappal a tervezett tevékenységről, annak helyéről és idejéről tájékoztatni kell az igazgatóságot.

3.1.1.3. A területen követ fejteni tilos.

3.1.2. Táj- és kultúrtörténeti értékek

3.1.2.1. A kaptárköveket vésni, faragni, festeni, a fülkék alakját, méretét megváltoztatni tilos.

3.1.2.2. A kaptárköveken tárgyakat, eszközöket, műszereket csak az 1. pontban meghatározott természetvédelmi célkitűzésekkel összhangban, az igazgatósággal történt egyeztetést követően lehet ideiglenesen vagy véglegesen elhelyezni. Az igazgatóság az egyeztetés nélkül vagy nem az egyeztetés eredményének megfelelően elhelyezett tárgyakat, eszközöket, műszereket eltávolíttathatja.

3.1.2.3. A kaptárkövekre és a fülkébe növényeket telepíteni tilos.

3.1.2.4. A kaptárköveken és közvetlen környezetükben megtelepülő, a sziklák állapotát – például a gyökérzet repesztő hatása miatt – veszélyeztető fás és lágyszárú növényzetet, fa- és

cserjemagoncokat a természetvédelmi célkitűzésekkel összhangban, az igazgatósággal egyeztetve el kell távolítani. A növényzet eltávolítását az állagmegóvás érdekében sürgősen elvégzendő munkálatok kivételével a vegetációs időszakon kívül kell elvégezni.

3.1.2.5. A fülkékben felhalmozódó talajt és növényi maradványokat rendszeresen el kell távolítani.

3.1.2.6. Kultúrtörténeti értékek megóvása érdekében a 3.1.1.1. pontban meghatározott tevékenységek a gyűjtőterületében érintett megyei hatókörű városi múzeum munkatársának jelenlétében végezhetők.

3.1.3. Kutatás, vizsgálatok

3.1.3.1. A területen kutatási tevékenység kizárólag az igazgatósággal előzetesen egyeztetett kutatási terv alapján a fülkék eredetének, rendeltetésének, kultúrtörténeti szerepének feltárása, a befoglaló kőzetek és felszínformák, mint a fülkét befoglaló földtani-felszínalaktani képződmények megismerése, valamint a természetvédelmi kezelést elősegítő ismeretek bővítése céljából engedélyezhető.

3.1.3.2. A kutatás során kizárólag olyan tevékenység végezhető, amely nem ellentétes a terület rendeltetésével, a kutatás és annak módszere nem veszélyezteti, károsítja a kaptárköveket és a terület védett természeti értékeit.

3.1.3.3. A kutatás publikált vagy adattárban elhelyezett eredményeit a kutatást végzőnek az igazgatóság számára elérhetővé kell tennie.

3.1.4. Terület- és földhasználat

3.1.4.1. A területen építmény elhelyezése kizárólag az örökségvédelmi célú bemutatás és a kaptárkövek állagmegóvása érdekében engedélyezhető abban az esetben, ha az építmény a kaptárkö és környezete tájképi egységét károsan nem befolyásolja, állapotát nem veszélyezteti.

3.1.4.2. A területen külszíni és mélyszinti bányaművelés nem folytatható.

3.1.4.3. A területen vadgazdálkodási, vadászati létesítmény elhelyezése kizárólag az 1. pontban felsorolt természetvédelmi célkitűzések érdekében helyezhető el. A létesítmények elhelyezésére vonatkozó engedélykérelmek beadását megelőzően egyeztetni kell az igazgatósággal.

3.1.5. Látogatás

3.1.5.1. Tilos a területen technikai- és extrém sport tevékenységet folytatni.

3.1.5.2. A kaptárkövekre tilos felmászni. Kivételt képez ez alól az engedélyezett kutatás vagy a természetvédelmi kezelés céljából történő jelenlét.

3.1.6. Természetvédelmi infrastruktúra

3.1.6.1. A terület határán, a fő megközelítési útvonalak mentén hatósági tájékoztató táblát kell kihelyezni, szükség szerinti mennyiségben. A táblák fenntartásáról gondoskodni kell.

3.1.6.2. Amennyiben a területen az örökségvédelmi célú bemutatást szolgáló természetvédelmi infrastruktúra kiépítését nem az igazgatóság végzi, a bemutató útvonal nyomvonalát, a természetvédelmi infrastruktúra elemeit és azok elhelyezését, arcúlatát, valamint a tájékoztató táblák tartalmát (különös tekintettel a helyszínen betartandó látogatási szabályokra) előzetesen egyeztetni kell az igazgatósággal.

3.2. Művelési ághoz, vagy földhasználati módhoz köthető természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak

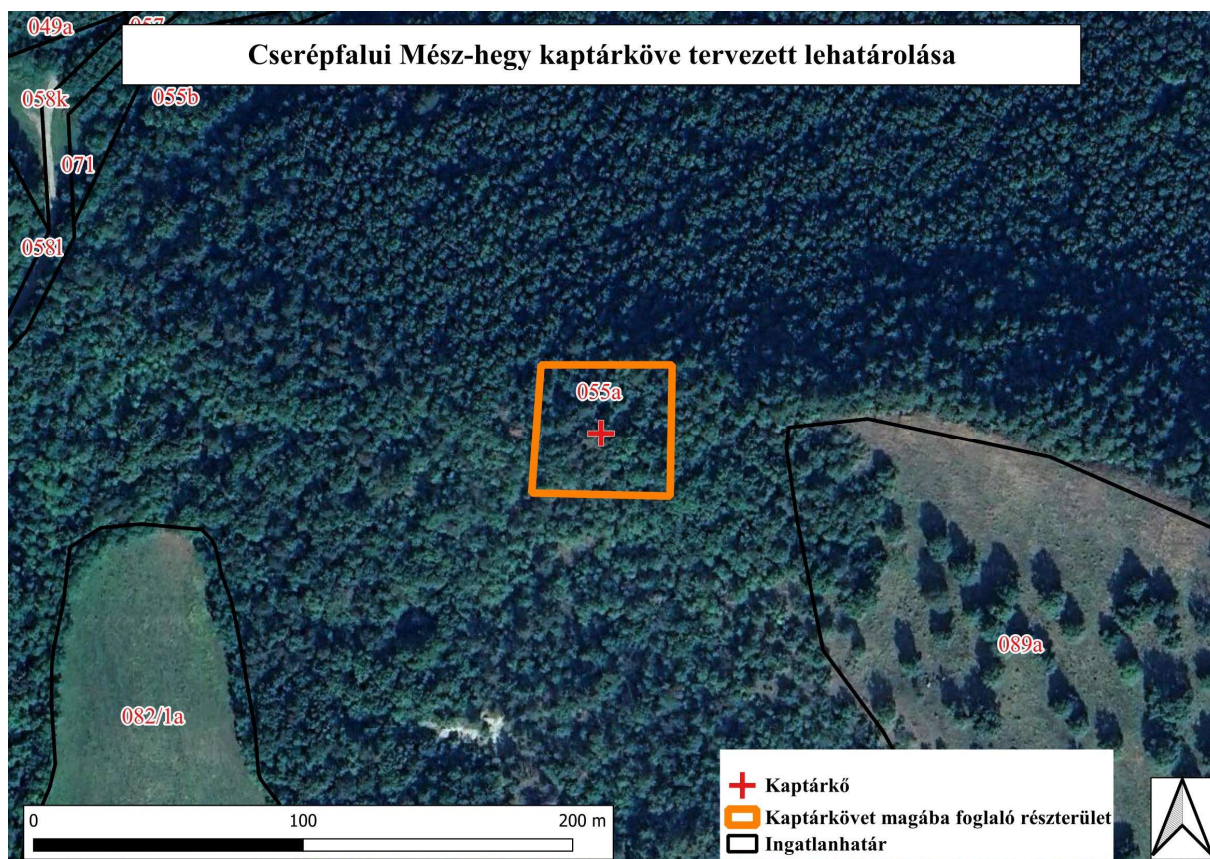
3.2.1. Erdők kezelése

A kaptárköveket közvetlenül érintően közelítés, fadöntés, készletezés nem végezhető.

C) A TERVDOKUMENTÁCIÓ MELLÉKLETEI

4. Térképek

A tervezett részterület lehatárolása Google légifotón és kataszteri alapon.

5. Fényképek

A kaptárkő déli oldala a fülkék maradványaival

A kaptárkő déli oldala. Balról jobbra az 1., a 2. és a 3. fülke maradványa látható.

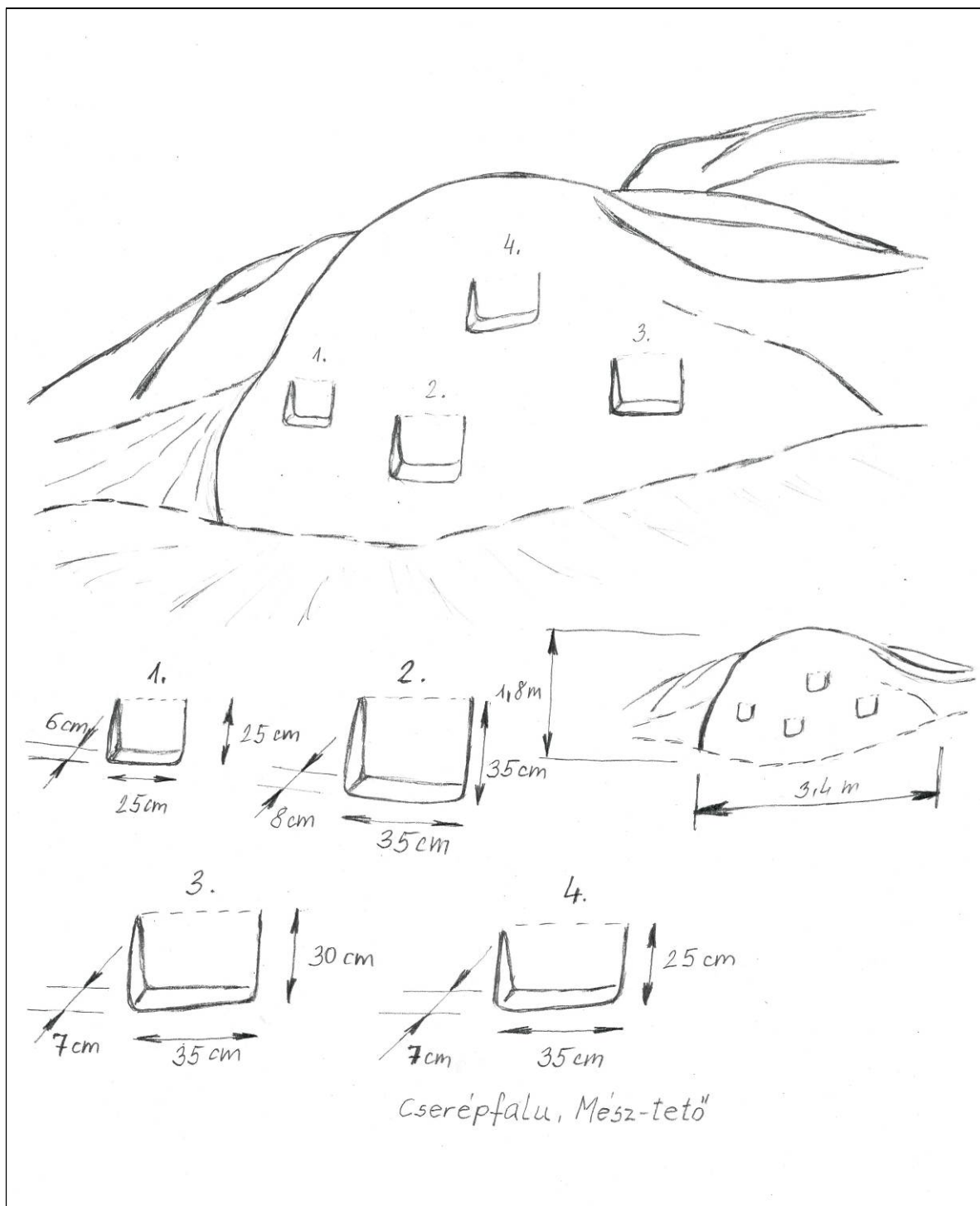

A 2. fülke maradványa

A 3. fülke maradványa

6. Kaptárkövek vázlatrajzai

Cserépfalui Mész-hegy kaptárköve természeti emlék vázlatrajza (Holló Sándor rajza)

7. Bibliográfia

- Alföldi László, Balogh Kálmán, Radócz Gyula, Rónai András (1975): Magyarázó Magyarország 200 000-es földtani térképsorozatához. M-34-XXXIII. Miskolc. – Magyar Állami Földtani Intézet kiadása
- Babinszki Edit, Piros Olga, Csillag Gábor, Fodor László, Gyalog László, Keretsmár Zsolt, Less György, Lukács Réka, Sebe Krisztina, Selmeczi Ildikó, Szepesi János, Sztanó Orsolya (szerk.) (2023): Magyarország litosztratigráfiai egységeinek leírása II. Kainozoos képződmények, pp. 75. Budapest, 2023
- Balogh Kálmán (1964): A Bükk hegység földtani képződményei – A Magyar Állami Földtani Intézet Évkönyve 48. 2.
- Balogh Kálmán, Rónai András (1965): Magyarázó Magyarország 200 000-es földtani térképsorozatához. L-34-III. Eger – Magyar Állami Földtani Intézet kiadása
- Baráz Csaba (1997): Bartalos Gyula (1839-1923) régészeti-történeti kutatásai – Egri Dobó István Vármúzeum Évkönyve XXXIII. 177-249.
- Baráz Csaba (1998): Szakrális táj. Kultúrtájkarakterológia a kaptárkövek ürügyén – Műemlékvédelem 1998. 6. sz., 316-322.
- Baráz Csaba (1999/a): Kaptárkövek a Bükkalján – Sziklaméhészettől a magyar ősvallásig – Debrecen
- Baráz Csaba (1999/b): A bükkaljai kaptárkövek II. – A kaptárkövek kultúrtörténete – Földrajz Tanítása 1999. 1-2. sz., 10-18-
- Baráz Csaba (2000): Kaptárkövek. Szakrális köemlékek a Bükkalján – Eger
- Baráz Csaba (2002): Kaptárkövek a Bükkalján. In: Baráz Cs. (szerk.): A Bükki Nemzeti Park. Hegyek, erdők, emberek – Bükki Nemzeti Park Igazgatóság, Eger, 365-379.
- Baráz Csaba, Ilonczai Zoltán, Schmotzer András (2007): Kaptárkövek völgye – Bábakalács füzetek - 7. – Bükki nemzeti Park Igazgatóság, Eger
- Baráz Csaba, Kiss Gábor, Holló Sándor (2011): Szakrális köemlékeink – Kaptárkövek Magyarországon – VM KTHÁ, Budapest
- Baráz Csaba, Mihály Péter (1995-1996): A Heves és Borsod-Abaúj-Zemplén megyei kaptárkő topográfia újabb eredményei és a fülkék rendeltetésének vizsgálata – Egri Dobó István Vármúzeum Évkönyve XXXI-XXXII.
- Bartalos Gyula (1885): Eger vidékének történetírás előtti emlékei – In: Adatok az Egri Egyházmegye történelméhez. I. – Szerk. Kandra Kabos, Eger, 322-362.
- Bartalos Gyula (1891): Egervidéki „kaptárkövek” és barlangok – Archeológiai Értesítő XI., 136-141.
- Izso István (2011): A Miskolci Bányakapitányság területének bányaipara. A Bányakapitányság fennállásának 100. évfordulója alkalmából – Miskolc, Közhasznú Alapítvány a Borsodi Bányász Hagyományokért, 138.
- Klein Gáspár (1939): Borsod vármegye és népességének története – In: Vármegyei Szociográfiák V. Borsod vármegye, Budapest
- Kolacsovsky Lajos (1934): A Bükk kaptárkövei – Turisták Lapja 46., 219-223.
- Kubinyi Ferenc (1865): A szomolyai kaptár-völgy – Budapesti Szemle III., 1865. 10. szám, 452.
- Lukács Réka (2009): A Bükkalja miocén szilíciumgazdag piroklasztitjainak petrogenézise: következtetések a magmatározó folyamatokra – doktori értekezés
- Mihály Péter (1976): A Heves megyei kaptárkövek topográfiája – Egri Múzeum Évkönyve XIV., 245-292.
- Mihály Péter (1978-1979): A Borsod-Abaúj-Zemplén megyei kaptárkövek topográfiája – Herman Ottó Múzeum Évkönyve XVII-XVIII., 33-86.

- Pelikán Pál (2002): A Bükk-vidék földrajza. - Földtani felépítés, rétegtani áttekintés. – Fejlődéstörténet I. Szerkezetfejlődés. – In: Baráz Cs. (szerk.): A Bükki Nemzeti Park. Hegyek, erdők, emberek. Bükki Nemzeti Park Igazgatóság, Eger, 23-70.
- Pelikán Pál szerk. (2005): A Bükk hegység földtana. Magyarázó a Bükk hegység földtani térképéhez (1:50000) – Magyarország tájegységi térképsorozata, MÁFI, Bp.
- Pentelényi László (1996): Bükkalja savanyú intermedier vulkanizmus. – In: Neogén vulkanitok a Kárpátok-Pannon régióban – Kézirat, MÁFI
- Pentelényi László (2002): A Bükk-vidék földrajza. – A Bükkalja I. Földtani vázlata. – In: Baráz Cs. (szerk.): A Bükki Nemzeti Park. Hegyek, erdők, emberek. Bükki Nemzeti Park Igazgatóság, Eger, 23-70.
- Pentelényi László (2005): A bükkaljai miocén piroklasztikum összlet. – In: Pelikán Pál (szerk.): A Bükk hegység földtana. Magyarázó a Bükk hegység földtani térképéhez, MÁFI, 210-225.
- Póka Teréz, Zelenka Tibor, Szakács Alexandru, Seghedi Ioan, Nagy Géza, Simonits András (1998.): Petrology and geochemistry of the Miocen acidic explosive vulkanism of the Bükk Foreland; Pannonian Basin, Hungary – Acta Geologica Hungarica 41/4, 437-466.
- Saad Andor (1963): A kaptárkövekről – Egri Múzeum Évkönyve I., 81-88.
- Saad Andor (1966): Megoldott rejtély – Természettudományi Közlöny 1996. 9. szám
- Saad Andor (1972): Adatok a kaptárkövek eredetének, korának és rendeltetésének meghatározásához – Herman Ottó Múzeum Évkönyve XI., 105-121.
- Saad Andor, Korek József (1965): Denkmäler der Frühmittelalterlichen Imkrei am Fuss des Bükkgebirges. Die Fragen der Felsen mit Bienennischen – Acta Archeologica Hungarica XVII. 369-394.
- Schréter Zoltán (1943): A Bükk hegység geológiája. Beszámoló a m. kir. Földtani Intézet vitaüléseinek munkálatairól. – A m. kir. Földtani Intézet 1943. évi jelentésének függeléke 5. 7. 378–411.
- Schréter Zoltán (1952): Földtani vizsgálatok a Bükk hegység déli részén. – A Magyar Állami Földtani Intézet Évi Jelentése a 1944. évről 45-48.
- Soó Rezső (1937): A Mátrahegység és környékének flórája. Magyar Flóraművek I. - Debrecen
- Szakács Alexandru, Zelenka Tibor, Márton Emő, Pécskay Zoltán, Póka Teréz, Seghedi Ioan (1998): Miocen acidic explosive vulkanism in the Bükk Foreland, Hungary: Identifying eruptive sequences and searching for source locations – Acta Geologica Hungarica 41/4. 413-435.
- Vojtkó András (2001): A Bükk hegység flórája. – Sorbus 2001, Eger: 1-340.